

מראי מקומות- קידושין נ"ב

(א) **תיובתא דרבא תיובתא, והלכתא כוותי' דאביי ביע"ל קג"ם- הק' התוס' רי"ד, כיון דאתותב רבא, מה צורך לפסוק הל' כאביי. ותי' דכיון שהי' יכול הגמ' לתרץ ע"י הדחק, א' מבנותיך פלונית, מקודשת לא' מבני פלוני, ולעולם מיירי כשהוכרו ולבסוף נתערבו. והריטב"א כ' דאה"נ, לא הי' צריך למפסקי' כאביי הכא, אלא מני לי' אגב גורא דאידיך, משום דליתא הלכתא כוותי' דאביי כנגד רבא אלא בדהני.**

(ד) **טעמא דשביעית דהפקר הוא, הא דשאר שני שבוע לא- הק' הריטב"א, מהכ"ת לדייק כן, דלמא ה"ה בשאר שני שבוע, והא דקתני ושל שביעית היתה, לאשמעינן אידיך דאמרן דמקדש בפירות שביעית מקודשת, ולא אמרי' דלא מהני משום דלאכלה ולא לסחורה. ותי' דאיכא למימר דדייק לה רב מדקתני שלהן היתה, דכיון דשביעית היא והכל הפקר, מאי שלהן איכא, ומה שלי שלהן היתה או של אחרים או שלו, אלא ודאי הא קמ"ל דמה דנתקדשה בשלה, היינו דוקא משום דשביעית היתה, אבל בשאר שני שבוע לא היתה מקודשת.**

(ב) **ש"מ המקדש בפירות שביעית מקודשת- פרש"י, דהחידוש הוא דלא אמרי' דאף כשזוכה בהן אינן שלו, אלא אמרי' דכיון שזוכה הזוכה בהן, הרי הם שלו לכל דבר. א"נ, דלא תימא דיהי' אסור לעשות כן משום דלאכלה אמר רחמנא ולא לדבר אחר. וע' בתוס' שהוסיף על טעם ראשון של רש"י, ס"ד דלאו ממונו הוא דכיון דלא בא אלא מטעם זכי'. והק' העצמות יוסף, היכי ס"ד דלא יהא מקודשת, מ"ש מכל הפקר בעלמא, דכיון דזכי איניש בגוי' הוי כשלו לגמרי. וציידד לפרש דכיון דהם שביעית משל אשה, ה"א דלא סמכה דעתה בה. ובתי' ב' של רש"י, כ' תוס' דקמ"ל דלאכלה ולא לסחורה הוא רק לענין האיסור, דאסור לכתחלה לעשות כן, אבל המקח קיים בדיעבד, ולכן שפיר חל הקידושין. אולם ע' בתוס' בע"ז (סב. סוף ד"ה נמצא) שכ' להסתפק אם אסור לכתחלה כמו שאר סחורה, או דלמא הקילו רבנן משום פרי' ורבי'. וע' בגליון הש"ס שם שהק' דהא אי' בפירוש בירושלמי דאסור לקדש אשה בפירות שביעית משום סחורה, וכן הביא המצפה איתן מהמשנה למלך להק'. וע"ז תי' המצפ"א די"ל דהירושלמי לשיטתו דס"ל דמשום פרו ורבו לא התירו שבות, וזהו ספק של תוס', אבל התירו שבות במקום פו"ר.**

(ה) **טעמא דשביעית, דהפקר הוא- העיר המנחת חינוך (פ"ד, א'), למה הוי הפקר, הא של אשה הוא, ולכאו' מצות עשה דשביעית דצריך לכ"א להפקיר שדהו הו"ל מעשהז"ג, וקיי"ל דמעשהז"ג נשים פטורות, וא"כ למה הוו פירות שלה הפקר בשביעית. וכ' דלכאו' זה תלוי בהמח' מהרי"ט ובית יוסף שכ' לענין הא דשביעית נעשה הפקר, דהמהרי"ט ס"ל דהמצוה הוא אפקעתא דמלכא, דהתורה מפקיע הבעלות של הבעל הקרקע, אבל הבית יוסף ס"ל שהוא מצוה אקרקפתא דגברא. וא"כ, בשלמא לפי המהרי"ט, י"ל שהוא אפקעתא דמלכא, וא"כ אין נפק"מ אם הקרקע של איש הוא או של אשה, מ"מ הופקע הבעלות, אבל לפי הבית יוסף, דמצוה היא אקרקפתא דגברא, שפיר יש להק' למה הם פטורים.**

(ו) **ואפי' בגזל דידה- פרש"י, ולא אמרי' מדקבילתי' אחילתי'. והק' הדבר משה, אפי' אם היתה מוחלת, איך מהני זה להקנותה לו, הרי מחילה לא מהני על שלה לעשותה שלו. וכ' דאולי מחילה הוא לאו דוקא, אלא מקנה לו, ולשון מחילה לאו דוקא. וע"ע בספר הרהורי דברים שכ' בשם האחרונים לבאר ע"פ מש"כ הקו"ש ועוד, דבעצם כל גזלן יש לו קנינים, אלא דהחיוב השבה מונה הקנין מלחול. וא"כ, י"ל דאם מוחלת החיוב השבה, ממילא נעשית הגזילה של הגזלן.**

(ג) **אפי' בגזל דידה- פי' הריטב"א, ולא אמרי' מדיהיב לה בתורת קידושין ושתקה, נתרצית בדבר וגליא אדעתא דמחלית לי', אלא אמרי' דמצי למימר אין שקלי ודידי שקלי.**

הגר"א (אה"ע כ"ח, סק"ד), באריכות בענין זה.

(י) **מאן אחלך- פרש"י**, מי מחל לך חלקו של בעל הבית. ויש לע', אפי' אם לא מחל לו חלקו של בעל הבית, תתקדש בחלקו של האריס. וכ' הריטב"א די"א דמיירי דחלקו של האריס לא הי' ש"פ בפנ"ע, ורק בצירוף עם חלקו של בעל הבית, אבל אם הי' שוה ב' פרוטות, אה"נ, היתה מקודשת. אולם כ' הריטב"א דז"א, אלא הו"ל כמי שהתקדש לי במנה זה ונמצא מנה חסר דינר, שאינה מקודשת, אלא ודאי אף אם חלק של כ"א שוה פרוטה לא מהני.

(יא) **והני מילי במוזא, אבל בכישא, וכו'-** פי' התוס' רי"ד דתלוי אם הדבר תלוי שומא או לא, דאם בעי שומא, אז אסור לפלוג בלא דעת חבירו, ובזה יכולין לחומר מאן אחלך, אבל היכא דלא בעי שומא, כגון זוזי, למשל, אז אי"צ דעת חבירו כדי לפלוג.

(יב) **היו הבעלים מלקטים ומוסיפים, בין כך ובין כך תרומתו תרומה-** הק' המאירי בב"מ (כב.). הא לכאור' משמע דמה שהוסיף בעל הבית דין תרומה יש לו, ולמה, הרי כבר תרם השליח בשבילו, ואין שייך להוסיף תרומה על תרומה. והביא מחכמי הצרפתים דכל היכא דבעל הבית מוסיף על מה שהוא עצמו עשה, אז לא אמרי' דלא חל התרומה, אלא דהוסיף להיות עין יפה, ואין תוספתו מפקעת. עוד הביא מרבותיו דמפרשי בשגמר, אלא שלא אמרו תרומתו תרומה אלא על מה שתרום האחר, אבל על על התוספת.

(יג) **המקדש בחלקו אינו מקודשת-** הק' תוס', למה גרע זה מהא דמקדש ע"מ שאדבר עליך לשלטון, דקיי"ל דמקודשת משום שמהנה אותה, וגם כאן הרי מהנה אותה בהחלק שלו. ותי' דהתם יכול ליטול שכר מדבורו, והוי כאילו נתן לה פרוטה, אבל הכא, הטובת הנאה אינה משלו, דהא ממון גבוה הוא, ואינו יכול ליקח ממון מהנאה שעשה לה. וכ' הרש"ש דמדברי תוס' יכולין לפשוט ספיקת המשנה למלך (אישות ה', א'), דכ' שם להסתפק במי שקידש אשה מסוכנת באיסורי

(ז) **ואפי' במקום שנעשית לה צרה-** הק' תוס', מהו החידוש דנעשית שליח אפי' במקום שנעשית צרה. ותי' די"ל דחידוש הוא דנעשית שליח לחבירתה אפי' היכא דקיבלה הקידושין מסתמא. ופי' הרא"ש (כ"ו), דהיינו, דהיכא דמשוי כולם לה להיות שליח שלהם, והיא לא אמרה כלום, אלא קיבלה בסתם, אמרי' דמסתמא נעשית שליח לכולם, כיון שלא אמרה שאינה רוצה להיות שליח שלהם, ואע"פ שנעשית צרה בזה. וע"ע בפני יהושע דכ' דהחי' הוא דלא חיישינן דכוונת הצרה לקלקלה, דהיינו לומר בפני עדים שאינה רוצה להיות שלוחה, וממילא אח"כ יבואו עדים דבאמת לא הי' הקידושין בשבילה, ונמצא דבעילתן היתה ביאת זנות, וממילא נתגנה בעיניו.

(ח) **ההיא איתתא דהוה קא משיא כרעא וכו'-** כ' הריטב"א דאינו יודע מה בא לאשמעינן בהא שהיתה משיא כרעא, ומתוך הדוחק כ' דאתא לאשמעינן, אע"ג דשדא לה ולא אמרה כלום, היתה מקודשת, ולא אמרי' דהא דשתקה הוא משום דלא יהבה דעתה הוא שהיתה מתעסקת ברחיצה.

(ט) **לית דחש להא דר"ש דאמר סתם גזילה יאוש בעלים-** הק' הריטב"א, הא יאוש כדי לא קני, וא"כ אפי' אם הי' קיי"ל כר"ש, כי איכא יאוש בעלים מאי הוי. ותי' דכיון דאיכא יאוש ברשות גזלן, ושינוי רשות ברשות דידה, ממילא קניי' ביאוש ושינוי רשות, דכיון דאיהי קניתי' אף הוא קנה אותה. וע' בהערות המהדיר דכ' דלכאור' משמע מל' הריטב"א דכיון דהאשה קנה הדינר, ממילא למפרע גם הוא קונה אותה. אולם עוד צידד לומר דכוונת הריטב"א לומר דכיון דהאשה קונה החפץ, אף הוא, דהיינו האיש, קונה אותה, דהיינו האשה, וכשי' הר"ן דאי"צ הבעל לקנות החפץ, אלא כיון שהקנה לה החפץ והיא קנתה, סגי בזה. וע' בקצות (שנ"ג, א') דדן אם שייך לומר דיאוש ושינוי רשות מהני לעשות הקנין בב"א לענין שיקנה הגזלן הגזילה למפרע, ע"ש דתולה זה אם יאוש ואח"כ שינוי רשות מהני, או אם גם שינוי רשות ואח"כ יאוש מהני. וע"ש, ובביאור

דעל איסורי הנאה ודאי אין חייב בכפירתו, והניח בצ"ע. וע' בחי' ר' שמעון (ט"ז) שכ' לתרץ בב' אופנים- א) דאי"ז כאיסורי הנאה דציוותה דתורה דצריך לבערו מן העולם, אלא דהתורה בעצם לא אסרם בהנאה, אלא שיחדם התורה לתשמיש קדושה כסוכה בימי החג, ואי"ז כאיסורי הנאה, אלא שהתורה אסרה התשמיש דנוגע בקדושת הדבר. אבל במקדש אשה בבשר שלמים, הרי אז נהנה בתשמיש שאינו נוגע בקדושתו, ומשו"ה לריה"ג דס"ל דממון בעלים הוא שפיר הוי קידושין. ב) כ' לחלק בין היכא דאסור בשום תשמישים בפועל או בין אם התורה משווהו כעפרא בעלמא, ע"ש שהאריך לבאר דכאן הוי רק העדר תשמיש בפועל, וזה אינו מפקיע הדין ממון, אבל בשאר איסורי הנאה, הרי התורה משווהו כעפרא בעלמא, ולכן אין בה דין ממון כלל.

זז) כעס ר' יהודה ואמר להן וכו'- ע' בפני יהושע שכ' דמה דר' יהודה כעס בשאלה דהתם, היינו שלא הי' לו לישאל בדבר שאינו מצוי כלל, ובפרט שאינו נוגע אלא לאחר בנין הבית. וגם מסתמא הי' עוסק בדינים אחרים, והי' צריך להפסיק לימודו בדברים אחרים כדי להשיב לו, וע"ז כעס ר' יהודה, ולכאו' שייך לומר כן גם לענין הא דסוגיין.

יח) וכי אשה בעזרה מנין- פרש"י, דנשים אין נכנסות לעזרת ישראל, כדתנן בפ"ק דכלים. וביאר התוס' הרא"ש, דכוונת רש"י לומר דתנן שם שיש ג' עזרות, עזרת כהנים, ישראלים, ונשים, וכשם שאין ישראלים מותרים ליכנס לעזרת כהנים בלא צורך, כן מסתמא אין נשים נכנסים לעזרת ישראל בלא צורך.

יט) יאמרו מאיר שכב יהודה כעס יוסי שתק תורה מה תהא עליה- מה לי דר' יהודה כעס, מה ענין זה לדינא, הרי ס"ל לר' יהודה שיש כ"ש מכזית של מת למת, ואם ר' יוסי חולק עליו, מה לי דכעס או לא כעס. וכ' המהרש"א דכ' דכיון דכעס ר' יהודה, טעה ואמר שאין קידושין בעזרה, וא"כ י"ל דכאן ג"כ טעה מחמת כעסו.

הנאה, שהיא מותרת בהן והוא אסור בהן, מי אזלי' בתר מקדש, ואצלו אינן שוות שלום, או דלמה בתר דידה אזלי'. ומדברי תוס' מבואר דאזלי' בתרי'.

יד) ר' יהודה אומר בשוגג קידש, וכו'- ע' בקהלות יעקב (סוף סי' כ"א), שהביא קו' האור שמח (אישות ה', ז'), דלשיטת דס"ל דבעינן כסף של המקדש דוקא, א"כ איך מהני לקדשה בהקדש, הרי כיון שהוא נתן לה הכסף, הרי ממילא נתחלל מהקדש ונעשה שלה, אבל לא הי' המעות שלו מעיקרא, וא"כ איך מקודשת עי"ז, ע"ש מש"כ בזה. ותי' הקה"י דמה דס"ל דצריך להיות המעות שלו, זהו רק משום דאל"כ איננו מחשבים שהממון בא ממנו, רק ממילא זכיתה בו, וא"כ בהקדש שפיר מהני, אע"פ שגוף הממון אינו שלו, דמ"מ הוא הוא המקנה את הכסף, ועושה אותה בעלים על ממון זה, שהרי תזינן דהנותן מעל, אלמא דגזיה"כ הוא במעילה שהנותן הוא המוציא לחולין, ולא הזוכה.

טו) המקדש בחלקו- פרש"י, שחלק עם אחיו הכהנים. ומבואר מדבריו דמיירי בחלק הכהנים. אולם העיר הפני יהושע דבגמ' פרש"י דכי קא זכו, דהיינו כהנים בחזה ושוק, וישראלים בבשר, ולכאו' דברים סותרים זה את זה. ותי' דמה דחילק הגמ' בין מחיים לאחר שחיטה, ולא חילק בין כהנים לישראל, משמע דבא לומר דס"ל לריה"ג דגם חלק בעלים אינו מקודשת, ולכן צריך לאוקמי' בלאחר שחיטה, ולכן פי' כן על הגמ'. אבל במתני' הי' ניח"ל לפרש כמו מסקנת הגמ' בב"ק, דמחלק הש"ס בין מתנות כהונה ובין חלק הבעלים בשלמים, וא"כ ע"כ לא מיירי מתני' אלא בחלק הכהנים. ואכן ע' ברמב"ן שהביא מש"כ רש"י על הגמ', וכ' דלדבריו יוצא דסוגיא דהכא פליג על מסקנת הגמ' בב"ק, וכדברי הפנ"י, וע"ש עוד מש"כ בזה.

טז) כי אמר ריה"ג מחיים, אבל לאחר שחיטה לא- כ' הקצות (ת"ו, סוס"ק א'), דמשמע מכאן דס"ל לריה"ג דמקדש בחלקו מחיים שפיר מקודשת. אבל הק', הא מחיים אסורים בהנאה, וא"כ איך מקדשין בהן את האשה. וגם למה נחשב כפירת ממון לענין שבועה,